

När världsmedborgaren blir medelklass

Förändrande globala konsumtionsmönster

Av Mats Kinnwall

Svensk Tillväxtbarometer

Sammanfattning

Även om den globala ekonomin redan har inlett en utdragen period av lägre tillväxt kommer den genomsnittlige världsborgaren att bli mycket rikare de närmaste årtiondena. Detta har i sin tur långtgående implikationer för världsekonomins sammansättning. I den här studien behandlas hur utvecklingen av konsumtionsmönster kan se ut när världsborgaren blir medelklass.

Med en ökande inkomst följer skiftande konsumtionsmönster. En allt mindre andel utgörs av livets nödtröskel i form av livsmedel och kläder. Istället ökar betydelsen av olika typer av tjänster som hälsovård, fritid och rekreation samt finansiella tjänster. Konsumtionen av kapitalvaror som bilar och vitvaror utgör en mer konstant andel och växer på ungefär i samma takt som ekonomin i sin helhet.

I den här rapporten, som finns i sin helhet på tillvaxtbarometern.se, analyserar vi ett scenario för hur konsumtionsmönstren globalt samt i Kina och Indien utvecklas till år 2030. Under den här perioden kommer den genomsnittliga kinesiska konsumenten avancera i inkomstskalan från en nivå motsvarande USA 1951 till den som rådde i Västvärlden i slutet av 1980-talet. Även Indien står inför ett betydande inkomstlyft men når inte alls samma inkomstnivåer. Idag motsvarar den genomsnittlige indierns inkomst den i USA 1933 och avancerar i perioden till USAs nivå 1951, eller Kinas idag.

Med tanke på dessa länders enorma befolkningar räknar vi med stora lyft både i varugrupper som främst appellerar till människor som är på väg upp ur fattigdom och i tjänster som främst efterfrågas av medelklassen. Ett intressant mönster finns dock där Indien och Kina skiljer sig åt. Medan andelen varor relativt tjänster ökar i Indien så minskar den i Kina. Det är framförallt andelen kapitalvaror som ökar, vilket är naturligt då ett lyft ur fattigdom i första hand resulterar i investeringar i boende, möbler, hushållsmaskiner och fordon.

Trots en lägre trendtillväxt kommer världsekonomin att vara väldigt mycket större 2030 jämfört med idag. Det innebär goda möjligheter för framgångsrika företag att expandera inom snart sagt alla områden. Samtidigt finns det tydliga skillnader mellan branschernas tillväxt. Slutsatserna av vår analys är följande:

- En större andel av människors inkomster kommer att gå till det egna välbefinnandet, särskilt i form av hälso- och sjukvård men också till exempel upplevelser och restaurangbesök.
- I takt med att välståndet ökar växer också förmögenheterna, vilket ökar konsumtionen av finansiella tjänster och försäkringar.
- En sjunkande andel av konsumtionen går till livsmedel, kläder och skor. Däremot finns det inom segmenten också en rörelse från "bas" till "lyx". Oxfilé istället för falukorv och sidenklänningar istället för sandaler blir framtidens melodi.

En kritisk invändning till det här scenariot är att den förestående konsumtionsökningen riskerar att leda till kraftigt ökande resursutnyttjande och miljöproblem som till exempel utsläpp av växthusgaser. För att komma i närheten av FN:s klimatmål måste resursbrist och miljöförstöring hanteras. Det är därför sannolikt att kapitalvaror och resor kommer att bli dyrare, samtidigt som en allt rikare befolkning tenderar att lägga mer av sin inkomst på detta. En möjlig utveckling är därför långtgående "tjänstefiering" av varor, där konsumenter blir brukare snarare än ägare av kapitalvaror. De företag som lyckas utveckla sådana affärsmodeller har framtiden för sig.

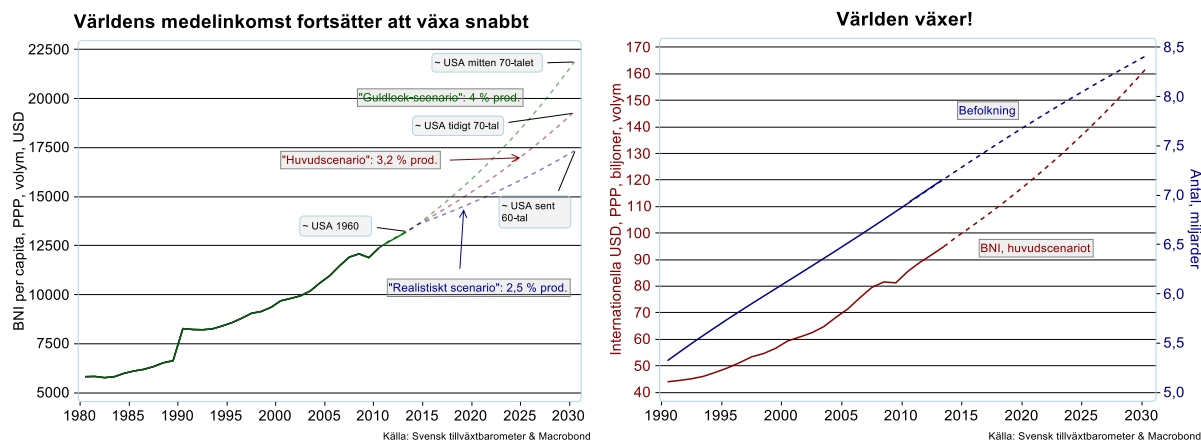
Global inbromsning men fortsatt snabb välfärdsökning

Den globala ekonomin föll ner i ett svart hål i samband med finanskrisen 2007-2009. Efter en skarp rekyl under återhämtningens första fas har sedan världsekonomin åter bromsat in ordentligt. Under åren 2008-2013 växte global BNP bara med 2,7 procent per år i genomsnitt, att jämföra med 3,8 procent under perioden 1995-2007, och nu hörs åter recessionsvarningar i delar av Västvärlden. De senaste årens inbromsning framstår som än mer markant om vi jämför med åren omedelbart före krisen, då världsekonomin accelererade till 4-5 procent per år, takter som med något undantag inte noterats sedan tiden före OPEC I.

Vi har i en tidigare temarapport (The New Normal, juni 2014) argumenterat för att den svaga konjunkturen de senaste åren visserligen delvis kan förklaras med en betydande baksmälla efter den värsta globala finanskrisen sedan 1930-talet, men att även mer långsiktiga strukturella faktorer tynger återhämtningen.

Såväl arbetskraften som produktiviteten har bromsat in betydligt globalt under senare år samtidigt som FN:s befolkningsprognoser pekar tydligt mot ytterligare inbromsning i den arbetsföra befolkningen, vilket allt annat lika tenderar att sänka global BNP-tillväxt framöver. Det är betydligt svårare att förutspå produktivitetsutvecklingen men den tydliga avmattningen i investeringarna i stora delar av världen det senaste decenniet antyder en fortsatt relativt svag produktivitetstillväxt.

Perspektiven med lägre global BNP-tillväxt till trots finns det anledning att se framtiden an med relativ tillförsikt. Som framgår av bilden nedan till vänster kommer inkomsten för den genomsnittlige världsmedborgaren att fortsätta att stiga relativt snabbt de kommande decennierna, även under "konservativa" tillväxtantaganden.

I utgångsläget (2013) är världsmedborgarens medelinkomst ungefär i linje med den genomsnittlige amerikanens 1960.¹ I bilden ovan till vänster skissar vi på tre scenarier för global BNP t o m 2030:²

¹ Världsbanken publicerar enhetliga data för BNP per capita i fasta internationella PPP-termer, fr. o. m. 1980. För USA har vi här skarvat ihop den serien med Världsbankens äldre serier med något annorlunda definition. Det betyder att jämförelserna med USA före 1980 inte är helt tillförlitliga.

1. "Guldlock-scenariot":

- Tillväxt som 2004-2007, d.v.s. de heta åren innan finanskrisen
- Global inkomst/capita år 2030 som i USA mitten av 1970-talet, EU kring 1990, Japan 1987 och Sverige 1986.

2. "Huvudscenariot":

- Tillväxt som 1995-2003, d.v.s. de goda åren innan överhettningen
- Global inkomst/capita år 2030 som i USA tidigt 1970-tal, EU 1989, Japan 1983 och 95 procent av Sveriges 1980.

3. "Realistiskt scenario":

- Tillväxt som 1980-1994, d.v.s. som innan Kina/Indien-effekten slog in med full kraft
- Global inkomst/capita år 2030 som i USA sent 1960-tal, EU 1986 och Japan 1980.

I det mest optimistiska scenariot rycker således världsmedborgaren fram i inkomsttermer motsvarande USA:s utveckling under åren 1960 till mitten av 1970-talet men även i det minst optimistiska scenariot avancerar världsmedborgaren motsvarande medelamerikanens bana under 1960-talet. I huvudscenariot stiger den globala medelinkomsten från dagens cirka 13000 USD till drygt 19000 USD. Detta är det alternativ vi kommer att utgå ifrån i fortsättningen, om inget annat anges.

Bilden ovan till höger illustrerar att den globala ekonomin, trots antagandet om lägre tillväxt, med all sannolikhet kommer att växa enormt de kommande 15-20 åren. I huvudscenariot kommer BNP i reala termer att öka med 70 procent eller närmare 70 biljoner USD, fram till 2030. Lägg till detta ett rimligt inflationsantagande och global BNP i nominella tal kommer sannolikt att fördubblas under perioden. Faller FN:s prognoser in kommer dessutom världens befolkning att växa med närmare 1,5 mdr människor under perioden.

Bestående regionala tillväxts- & inkomstskillnader

Världsekonomin kommer alltså med största sannolikhet att bli dramatiskt större under de kommande decennierna.³ Samtidigt kommer den ekonomiska utvecklingen även fortsättningsvis troligen att variera kraftigt mellan olika länder och regioner.

Även om det finns anledning att räkna med att den snabba tillväxten i jättar som Kina och kanske Indien avtar gradvis framöver, är det ändå i dessa och andra tillväxtländer som inkomsterna kommer att växa procentuellt snabbast. I bilderna på nästa sida visas simuleringar för Kina och Indien baserade på FN:s befolkningsprognoser samt våra egna antaganden om BNP-tillväxten. Det är naturligtvis stor osäkerhet förknippad med denna typ av framskrivningar och de ska absolut inte betraktas som prognoser, i synnerhet inte vad det gäller produktivitetens utvecklingen.

För Kinas del tyder dock det mesta på att den arbetsföra befolkningen kommer att växa betydligt långsammare framöver.⁴ I projektionen har vi dessutom utgått ifrån att BNP-

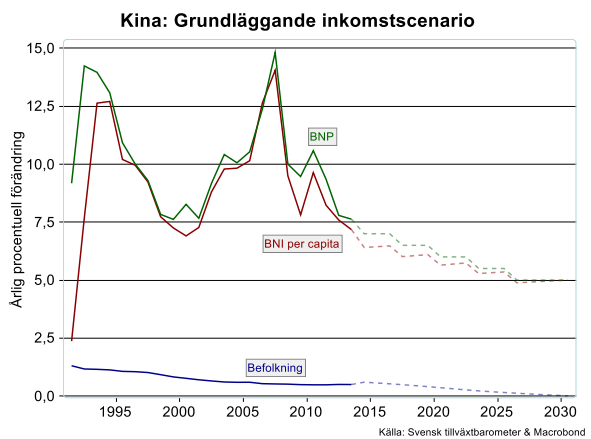
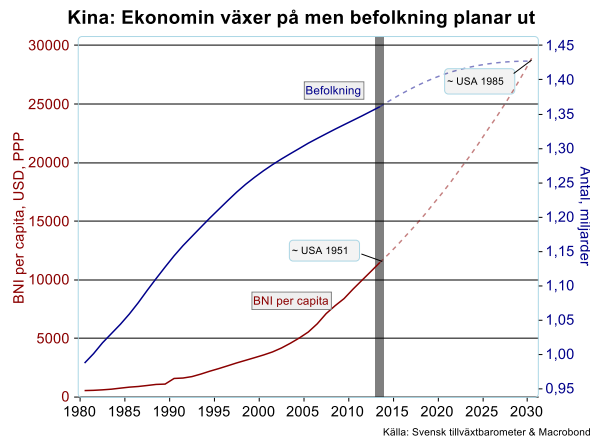
---

² Liksom i The New Normal (juni 2014), baseras scenariorna i bilden på FN:s befolkningsprognoser samt tre olika antaganden om BNP-produktivitetstillväxten.

³ Hela kalkylen bygger naturligtvis på antagandet att resursbrist, klimatförändringar, etc., inte sätter stopp för utvecklingen.

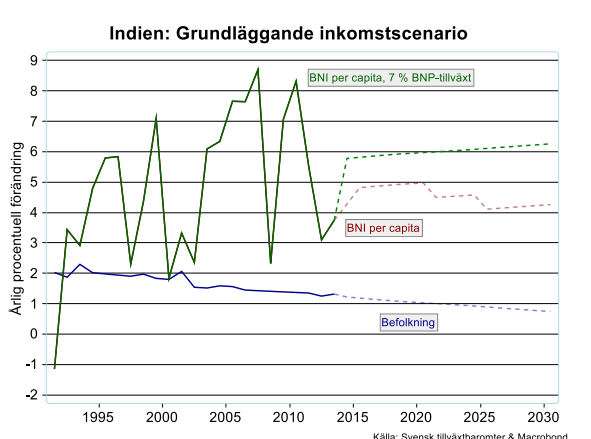
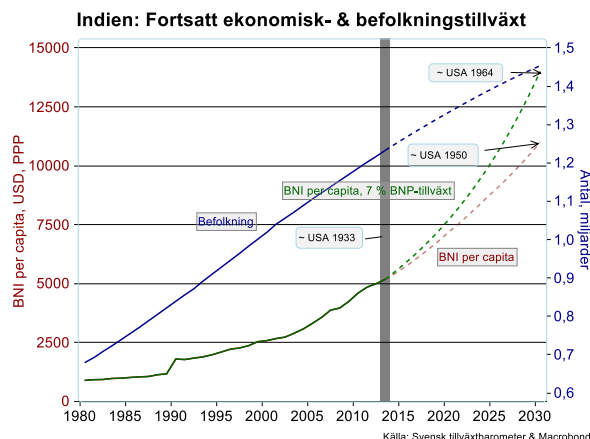
⁴ Man kan inte *per se* sätta likhetstecken mellan tillväxten i arbetsföra åldrar och arbetskraftens tillväxt. Exempelvis kan medelarbetstiden och arbetskraftsdeltagandet förändras. Det är även möjligt

produktiviteten fortsätter den avtagande trend som kunnat noteras det senaste decenniet.⁵ Projektionen utgår således ifrån att Kina passerat den mest explosiva "upphinnarfase", plockat de lägst hängande frukterna och gått in en fas av fallande tillväxtpotential. Värt att notera är dock att kalkylen är optimistisk. Jämför vi till exempel med Japan tog det inte ens 25 år – ungefär 1970-2003 – för tillväxtpotentialen att falla från 10 procent till 2 procent. Vår kalkyl bygger på att Kina, 50 år efter raketens första steg, fortfarande har en tillväxtkraft kring 5 procent.

Trots avtagande trend kommer den genomsnittliga kinesens inkomst i huvudscenariot att öka med 150 procent till år 2013, till 29000 USD. Denna inkomstresa motsvarar ungefär den som medelamerikanen gjorde mellan år 1950 och år 1985.

För Indiens del utgår vi ifrån att man ännu inte nått kulmen i sin upphinnarfase men att ekonomin ändå inte når upp till samma tillväxttakter som Kina under de mest explosiva åren (se bilderna nedan). Samtidigt växer den arbetsföra befolkningen på även om en viss inbromsning sker även här. Sammantaget innebär detta en fördubbling av medelindiens inkomst år 2030 jämfört med idag (cirka 6000 USD) men fortfarande kommer BNI per capita att vara långt mindre än till exempel i Västvärlden 2014 och i paritet med medelamerikanens under decenniet efter Andra världskriget.

Det är naturligtvis fullt möjligt att kalkylen underskattar Indiens framtida tillväxtkraft. Skulle Indiens BNP exempelvis växa med 7 procent/år fram till 2030 innebär det att medelinkoms-

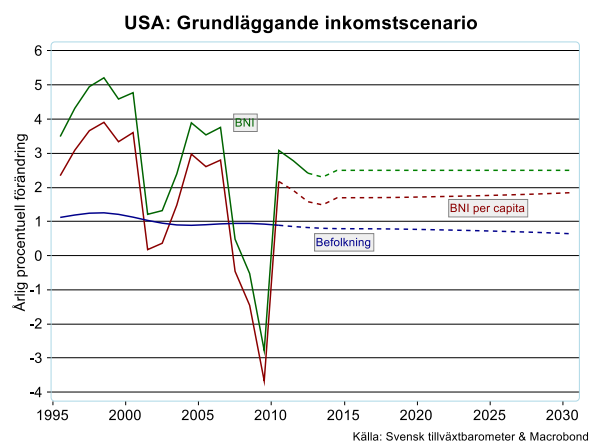
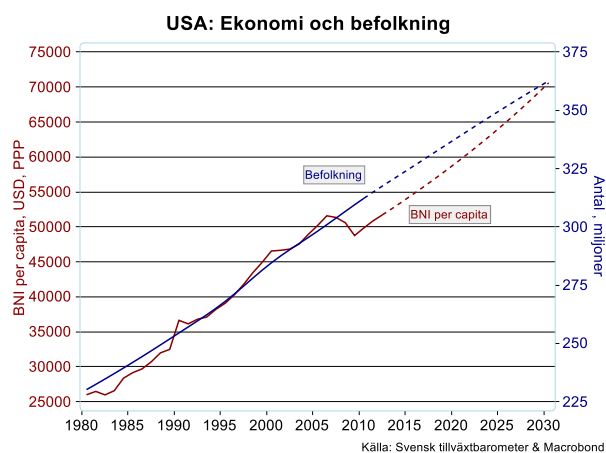
att, till exempel förlänga de yrkesverksamma åren. I fortsättningen utgår vi dock från att arbetskraften utvecklas i linje med befolkningen i åldrarna 15-74 år.

⁵ Se The New Normal (juni 2014).

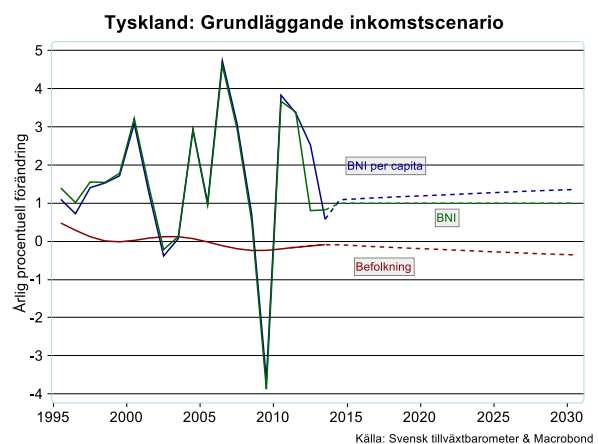
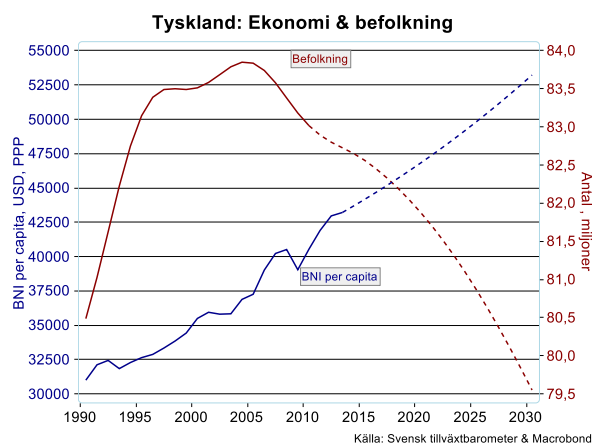
ten stiger till cirka 14000 USD, vilket är i paritet med USA i mitten av 1960-talet. Implikationen av detta är att det krävs tillväxttal i paritet med de som Kina visat upp de senaste decennierna för att Indiens medelinkomst ska komma i närheten av Kinas inom överskådlig framtid, för att inte tala om Västvärldens! Detta till trots kommer Indiens ekonomi att vara världens tredje största framåt 2030, mätt i PPP-termer.

”Gamla världen” tappar mark men förblir rikast

Gör vi motsvarande projektion för USA och utgår ifrån en potentiell BNP-tillväxt på 2,5 procent kommer medelamerikanen att öka sin inkomst med cirka 19000 USD, motsvarande 35 procent, fram till 2030. Trots antagandet om mer än dubbelt så snabb genomsnittlig BNP-tillväxt i Kina och Indien kommer således medelamerikanen år 2030 fortfarande att vara mer än dubbelt respektive sex gånger så rik som medelkinesen/medelindiern i huvudscenariot.

Andra utvecklade ekonomier, till exempel Japan och i Europa, har mer ofördelaktig demografi än USA. Vi kan därför räkna med sämre potentiell BNP-tillväxt i dessa länder, allt annat lika. Bilderna nedan visar projektionen för Tyskland, där vi utgått ifrån en potentiell BNP-tillväxt på 1 procent/år under perioden, vilket är i linje med dagens estimat. I scenariot ökar tysk medelinkomst med cirka 23 procent vilket betyder att medeltysken inkomst fortfarande kommer att vara 80-85 procent högre än medelkinesens och nästan fem gånger högre än medelindierns år 2030.

Sammanfattningsvis kommer världen inte bara bli större fram till år 2030, såväl ekonomiskt som befolkningsmässigt. Tyngdpunkten kommer i båda dimensionerna dessutom fortsätta att förskjutas från Den Gamla Världen till Den Nya Världen. Trots detta kommer sannolikt dagens stora medelinkomstskillnader att bestå och i många fall även öka i absoluta tal. Våra kalkyler ger till exempel vid handen att medelindiern blir 6000 USD rikare fram till år 2030 att jämföra med medelamerikanens 19000 USD och medeltyskens 10000 USD. För att medelinkomsten i Indien ska hålla jämna steg med Västvärldens i absoluta tal krävs real BNP-tillväxt på över 7 procent.

Skiftande globala sektorsperspektiv

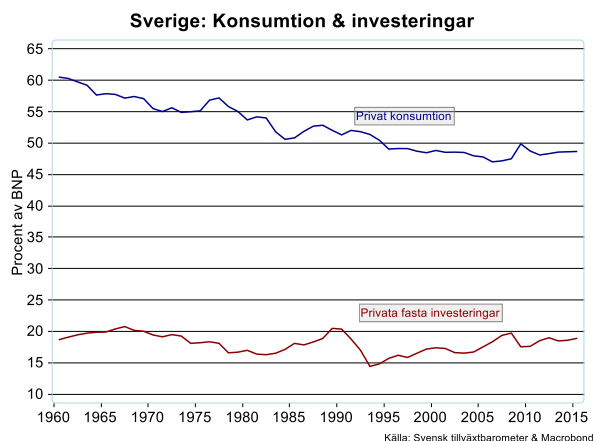
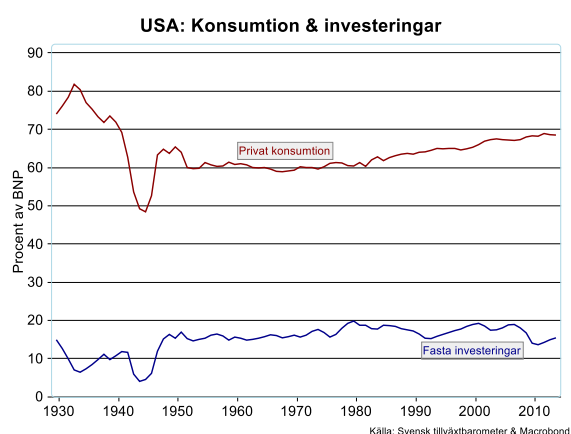
Trots att världsekonomin med stor sannolikhet redan slagit in på en svagare trendbana finns det alltså anledning att räkna med ett betydande globalt välståndsllyft de kommande decennierna. Det är dessutom främst människor i den fattigare delen av världen som kommer att uppleva det största relativa inkomstlyftet medan de rikare länderna sannolikt kommer att behålla sitt absoluta inkomstförsprång. Vi har också argumenterat för att den globala ekonomin troligen kommer att vara väsentligt större om vi blickar fram till år 2030.

I det här avsnittet analyserar vi de konsekvenser vi kan räkna med för den globala ekonomins sammansättning. I detta sammanhang har vi dragit nytta av de mycket långa och detaljerade tidsserier som finns tillgängliga för USA:s ekonomi. Det betyder att vi kan följa hur USA:s ekonomiska strukturer förändrats över tiden i takt med att medelinkomsten har stigit.

USA som role-model för världen

I det följande utgår vi således från USA:s utveckling och antar att övriga delar av världen förändras på ungefär samma sätt i takt med att medelinkomsten stiger, väl medvetna om att detta naturligtvis är en alldeles för enkel analys: Strukturella, kulturella och andra skillnader innebär självklart att ekonomierna kommer att följa olika utvecklingsspår.

Låt oss börja med att konstatera att USA är och alltid har varit en "konsumtionsekonomi". I samband med depressionen på 1930-talet steg konsumtionens andel av BNP till över 80 procent medan den privata investeringsandelen kollapsade. Under WWII skedde en ännu större kollaps i de privata investeringarna och nu föll även konsumtionsandelen i takt med att krigsansträngningarna trängde undan den privata sektorn. Från 1950-talets början har den privata investeringsandelen varit relativt konstant och varierat med konjunkturerna medan konsumtionsandelen ökat något trendmässigt sedan början av 1980-talet

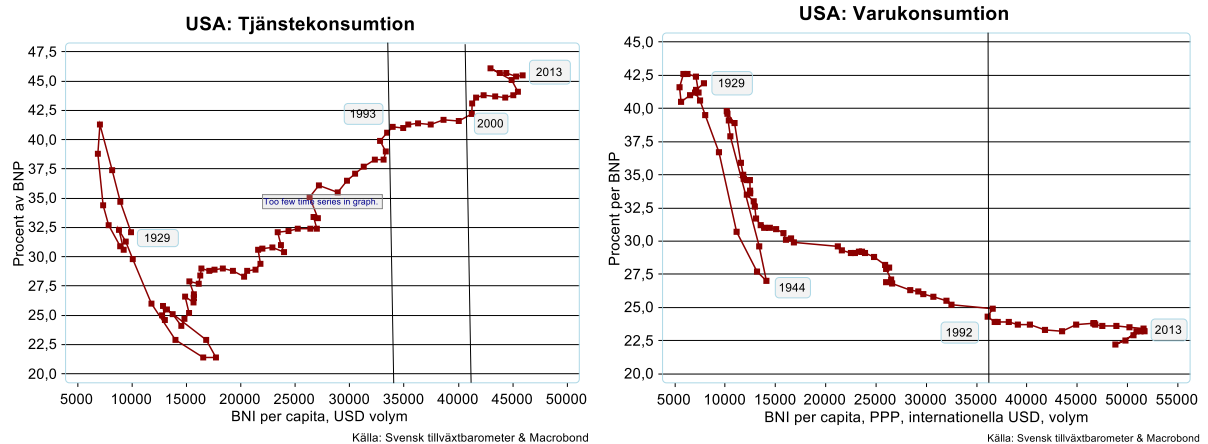

Jämför vi med andra likartade länder som till exempel Sverige får vi ett exempel på att strukturella skillnader skapar fundamentalt olika ekonomiska mönster: Medan en stor del av tjänsterna i USA betalas direkt ur konsumenternas plånböcker sker betalningen i Sverige i stor utsträckning via skattsedeln. Följaktligen är den privata konsumtionsandelen i USA långt större än i Sverige. I vårt fall spelar dessa nivåskillnader dock mindre roll eftersom vi i första hand är intresserade av hur mönstren förändras över tiden och med medelinkomsten. Vi kan notera att såväl konsumtions- som investeringsandelen varit relativt konstanta i Sverige sedan mitten av 1980-talet.

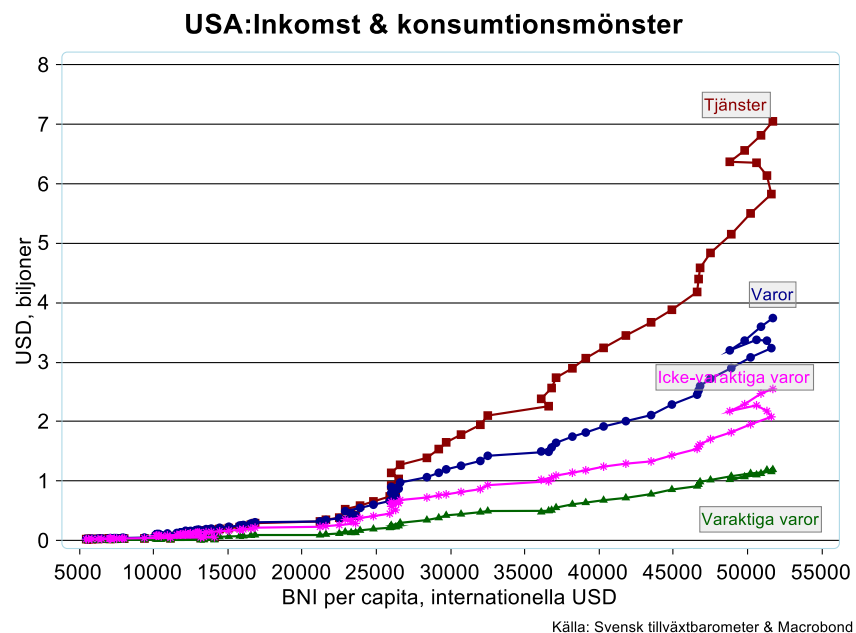

Konsumtionskorgen ändras med medelinkomsten

Att döma av USA:s (och Sveriges för den delen) utveckling verkar det alltså inte i första hand vara privat konsumtion relativt privata investeringar som förändras när ett land utvecklas. Studerar vi återigen USA kan vi dock se kraftiga förändringar i hushållens konsumtionsmönster över tid. Bilderna nedan visar att tjänstekonsumtionens andel av BNP stigit från cirka 25 procent till cirka 45 procent medan varukonsumtionens andel fallit från cirka 40 procent till drygt 20 procent från det att krigsröken la sig i mitten av 1940-talet till idag. Samtidigt har USA:s reala medelinkomst ökat från cirka 15000 USD till drygt 50000 USD.

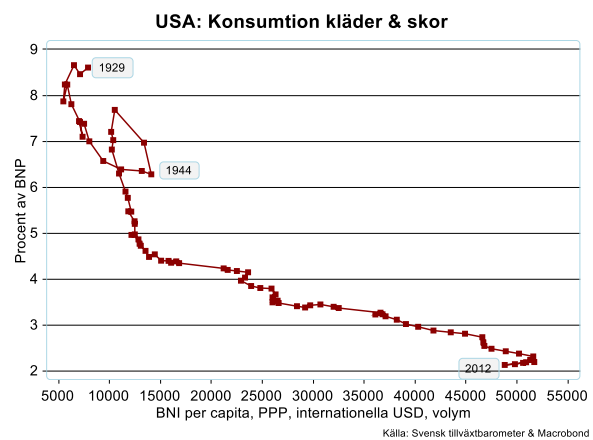
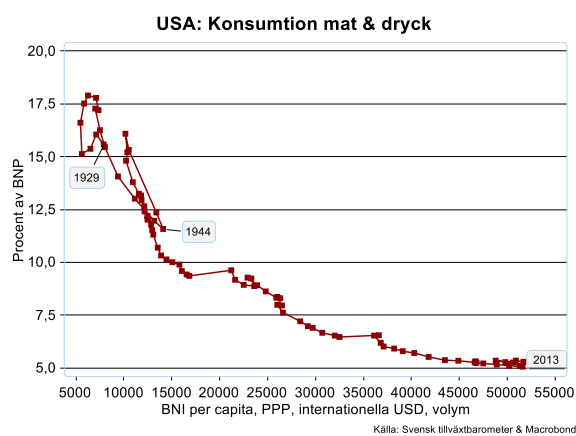

Detaljstuderar man bilderna ovan kan man även notera att tjänstekonsumtionens andel växte snabbast när medelinkomsten steg från cirka 10000 USD till knappt 40000 USD för att sedan stagnera. Det betyder att andelen endast ökat marginellt sedan början av 1990-talet. Varukonsumtionens andel är i mycket en spegelbild av utvecklingen med ett mycket snabbt fall i inkomstintervallet 10000 till 15000 USD för att sedan plana ut. De senaste 30 åren har varukonsumtionens andel av BNP inte minskat påtagligt.

Bilden på föregående sida visar hur konsumtionen i dollar-termer utvecklats i förhållande till BNI per capita under perioden 1929-2012 och illustrerar tydligt det välkända empiriska faktum att efterfrågans inkomstelasticitet för tjänster är mycket större än för varor.⁶ Nu har innebörden i begreppen "tjänster" kontra "varor" ändrats över tid vilket gör utvecklingen något svårtolkad: tjänsteinnehållet i många varor har ökat och det är inte ens alltid helt lätt att göra distinktionen.

Studerar vi mindre varugrupper bekräftas bilden. Helt klart är att så kallade icke-varaktiga varor, definierade som varor med en livslängd på under tre år, har betydligt minskat sin tyngd i BNP. Tolkningen är uppenbar: I takt med att inkomsten stiger minskar andelen som spenderas på livets nödtorft. Livsmedelskonsumtionens andel av BNP har till exempel minskat från 15-20 procent under 1930 talet till endast cirka 5 procent idag. Värt att notera är dock att konsumtionen av icke-varaktiga varor, trots en kraftigt fallande andel, har ökat med 2000 miljarder USD sedan 1980.

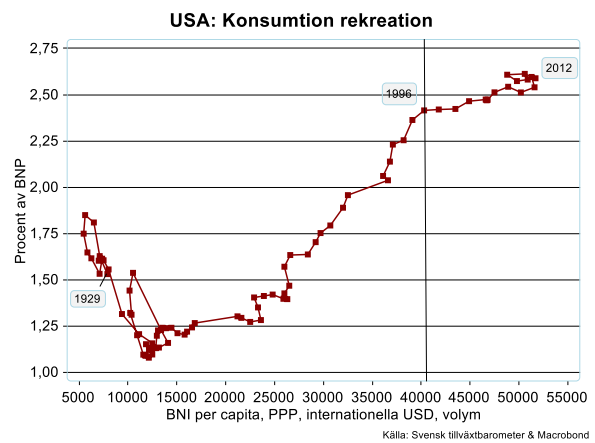
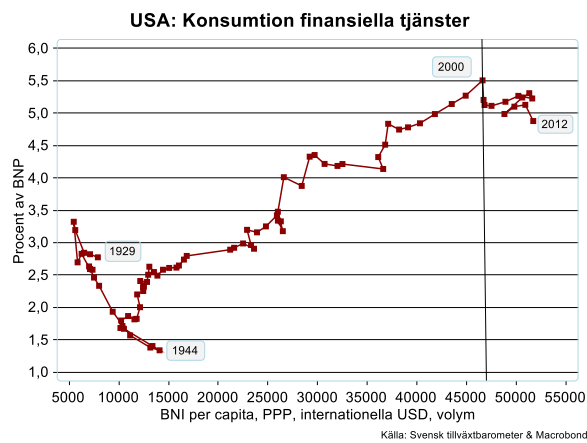
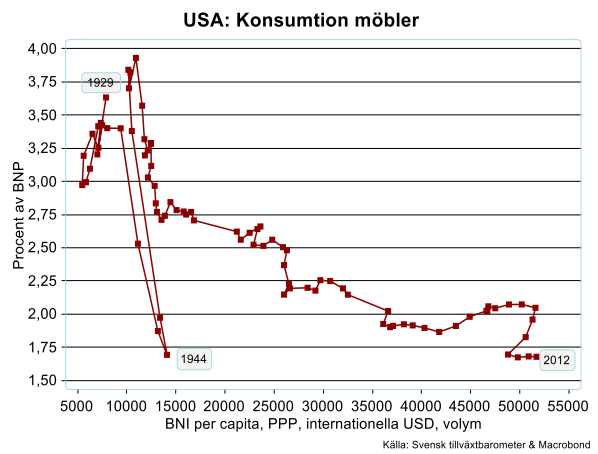
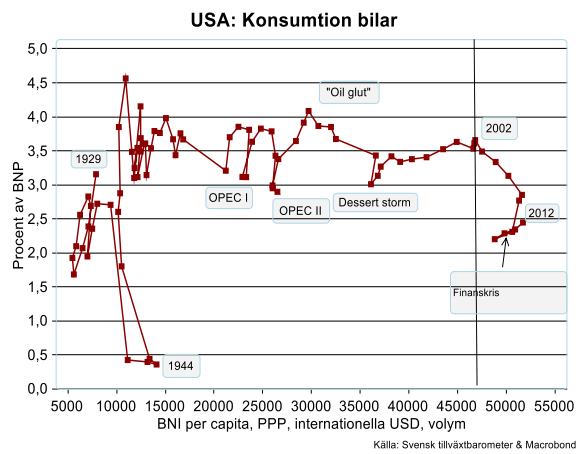
Även här ser man att andelsminskningen avtagit över tid/medelinkomst och i stort sett upphörde redan i början av 1980-talet, då medelinkomsten nådde cirka 20000 USD. Till del speglar detta säkert att hushållen "ersätter falukorven med oxfilé och vadmalen med siden" när inkomsterna stiger.

Samtidigt kan vi notera att varaktiga konsumtionsvaror som till exempel bilar, möbler, etc., inte visar någon entydig trendmässig samvariation med inkomsten. Medan bilkonsumtionens andel av BNP varit tämligen konstant och fluktuerat i takt med konjunkturen och oljeprisförändringar, har möbelkonsumtionens andel minskat trendmässigt och halverats under de senaste 70 åren. Vad gäller den senare kategorin ser vi återigen att fallet har bromsat upp sedan inkomsten nått cirka 25000 USD.

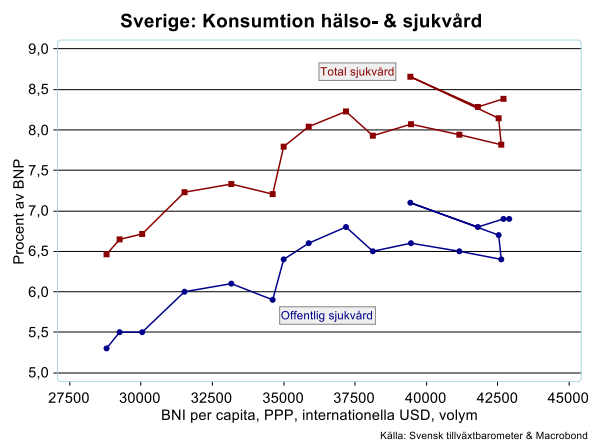
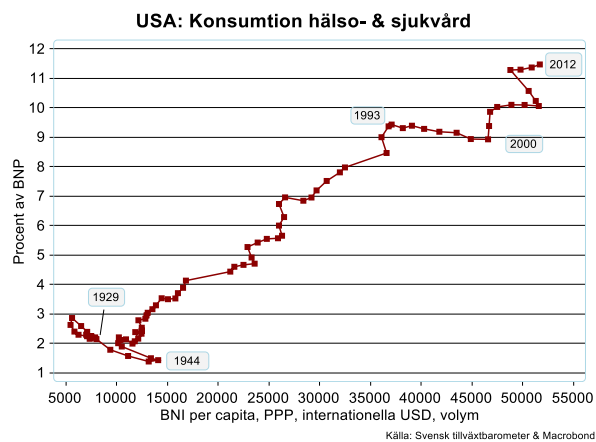
Vilka delar av konsumtionskorgen är det då som ökat trendmässigt när livsmedel, kläder med mera minskat i betydelse i takt med USA:s välförbättring? Bilderna nedan som

⁶ I bilden relaterar vi *nominell* konsumtion till *real* inkomst, vilket lite slarvigt kan tolkas som "inkomstelasticiteter". Mätt på det viset har till exempel 1 procent ökning i real BNI per capita sedan 1990 inneburit en ökning av nominell tjänstekonsumtion med cirka 6 procent medan motsvarande siffra för icke-varaktiga varor är cirka 3,5 procent. Strikt definieras dock elasticiteter i *antingen* nominella eller reala termer.

anger olika varu- och tjänstekategorier visar att bakom tjänsteandelens tillväxt ligger till exempel en tydlig ökning för finansiella tjänster och rekreation.

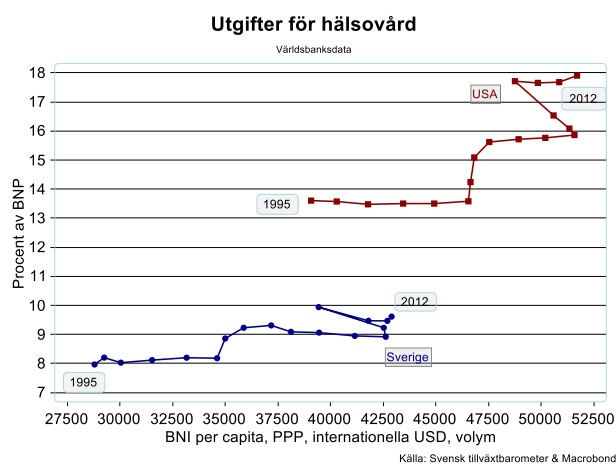

Det framgår för övrigt tydligt av bilderna hur den nyss genomlidna finansbubblan och den påföljande krisen tydligt påverkat konsumtionsmönstren, till exempel genom att ge en kraftig skjuts till möbelkonsumtionen före krisen och sänka såväl bil- som möbelandelarna i samband med krisen. Det är goda illustrationer på kreditsystemets betydelse för den ekonomiska aktiviteten. Vi kan också notera att finansiella tjänster, som ryckte fram stadigt fram till IT-bubblans krasch kring millennieskiftet, faktiskt har minskat sin andel av BNP sedan dess.

Den del av varukorgen som ökat allra mest i USA i takt med stigande inkomster är emellertid konsumtionen av sjukvård. Från att vårdkonsumtionen motsvarat endast cirka 1 procent av BNP under 1940-talet, spenderar nu amerikanerna motsvarande närmare 12 procent av BNP på vårdkonsumtion. Jämför vi med Sverige, där merparten av sjukvården redovisas som offentlig konsumtion – vårdutgifter motsvarar endast cirka 1,5 procent av privat konsumtion – motsvarar konsumtionen av hälso- & sjukvård drygt 8 procent av BNP, för övrigt samma andel som i USA vid motsvarande inkomstnivå.

Utgår vi från Världsbankens statistik över totala hälsovårdsutgifter⁷ som andel av BNP framstår USA som extremt: Hela 18 procent av BNP utgörs av hälsovårdskostnader i bred mening att jämföra med drygt 9 procent i Sverige. Tendensen till stigande konsumtionsandel för hälso- & sjukvård är för övrigt väl förenlig med Wagners lag som stipulerar att andelen välfärdstjänster ökar som andel av BNP när medelinkomsten växer.

Visserligen kommer troligen en betydande del av vården att betalas via skattsedeln i många länder i framtiden. Väsentligare ur ett marknadsperspektiv är dock hur vårdproduktionen organiseras. I Sverige står till exempel landstingens köp från privata utförare för cirka 13 procent av de totala inköpen, en ökning från cirka 10 procent 2002 vilket betytt en betydande marknadstillväxt för privata vårdproducenter. År 2012 köpte till exempel de svenska landstingen verksamhet från privata utförare för över 30 mdr kronor.⁸

Från livets nödort till omvårdnad

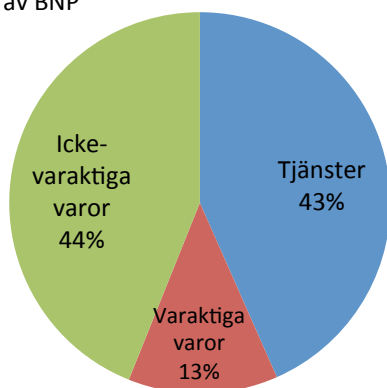
Så här långt har vi fokuserat på olika delar av konsumtionen i förhållande till BNP. En annan fråga är hur de amerikanska hushållen fördelat sin korg på olika varor- och tjänster. De följande bilderna illustrerar hur tjänsteandelen ökat dramatiskt de senaste decennierna. Andelen icke-varaktiga varor av total konsumtion har således minskat från 44 procent 1929 till endast 23 procent 2012, samtidigt som tjänsteandelen ökat från 43 procent till 66 procent. Däremot har inte andelen varaktiga varor jämfört med kapitalvaror förändrats märkbart.

⁷ Världsbankens data inkluderar, förutom direkta sjukvårdskostnader även privata sjukvårdsförsäkringar, välgörenhetsdonationer och företagens sjukvårdskostnader.

⁸ Se Ekonomifakta.

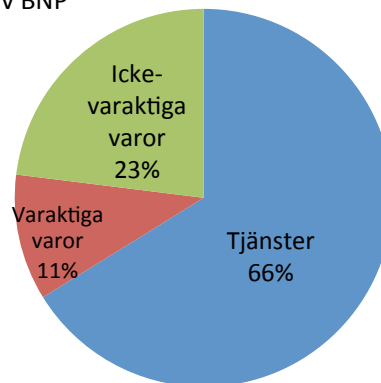
Konsumtionsmönster 1929

Procent av BNP

Konsumtionsmönster 2012

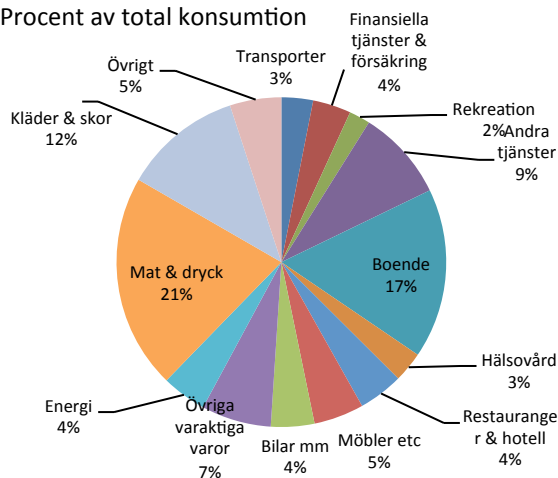
Procent av BNP

Ser vi till mer finfördelade varugrupper framgår förändringarna av konsumtionskorgen ännu tydligare. I bilderna nedan jämför vi återigen konsumtionsmönstren 1929 och 2012. Notera i synnerhet hur kategorierna Mat & dryck och Kläder & skor minskade från 21 procent respektive 12 procent 1929 till 8 procent respektive 3 procent 2012. Samtidigt ökade kategorin Hälsovård från 3 procent till 17 procent. Andelarna för övriga kategorier har varit märkbart stabila över en så lång tid, med undantag av Finansiella tjänster & försäkring och Rekreation som sammantaget ökat sin andel från 6 procent till 11 procent av korgen.

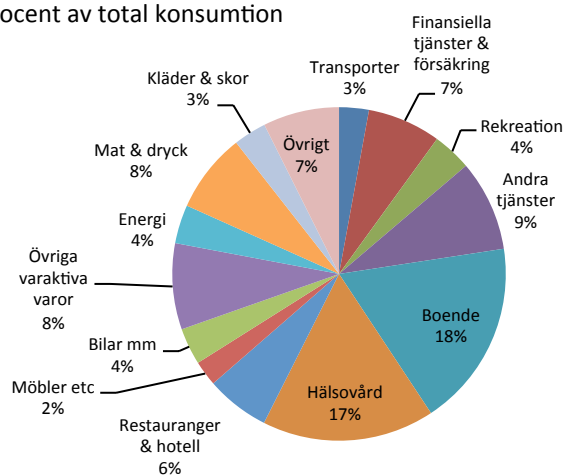
Konsumtionsmönster 1929

Procent av total konsumtion

Konsumtionsmönster 2012

Procent av total konsumtion

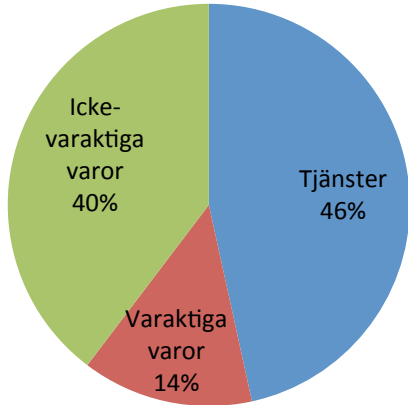

Intressant är också att de snabbaste förändringarna i konsumtionsmönstren inträffade under 1980- och 90-talet medan konsumtionsmönstren ändrades långsamt i början av perioden. Som framgår av bilderna på nästa sida förändrades vare sig tjänste-/varusammansättningen eller den mer finfördelade fördelningen påtagligt mellan 1929 och 1960, trots att medelinkomsten steg med över 60 procent.

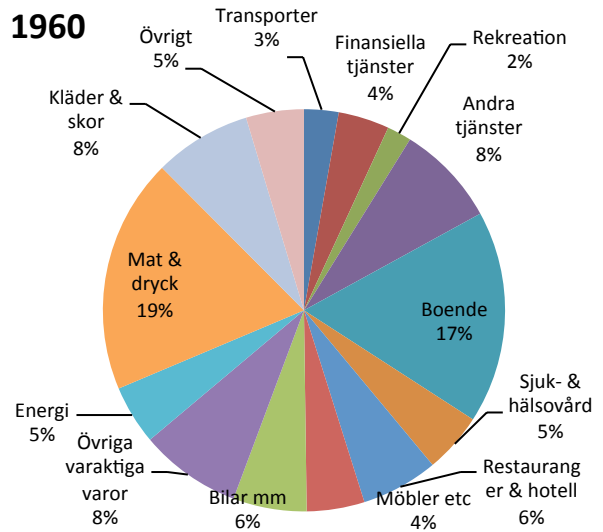
Under perioden 1980-96 då medelinkomsten ökade från 27000 USD till 36000 USD, skedde istället mycket stora förändringar i konsumtionsmönstret. Då inträffade ett kraftigt skift på 10 procentenheter från icke-varaktiga varor till tjänster under dessa 16 år. Studerar vi de olika delkategorierna visar det sig att detta skift motsvarar en kraftig omallokering från livets nödtorft (som minskade med sammanlagt 5 procentenheter) till Hälsovård och Finansiella tjänster (som ökade med 6 procentenheter).

Konsumtionsmönster fördelat på huvud- och delkategori (procent av total konsumtion)

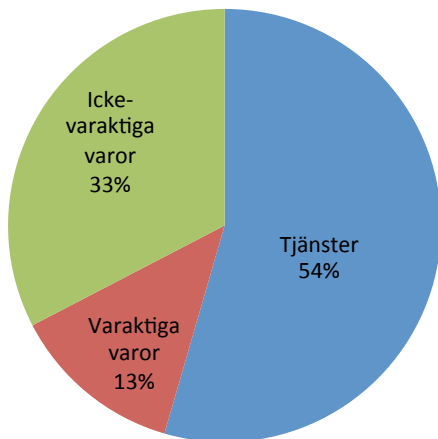
1960

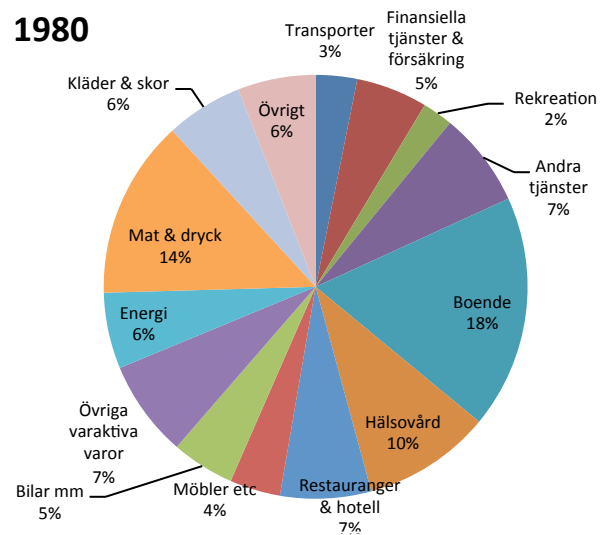
1960

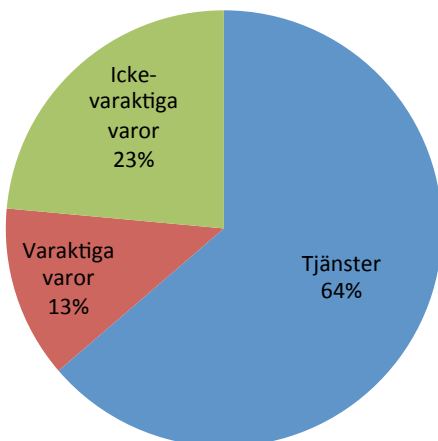
1980

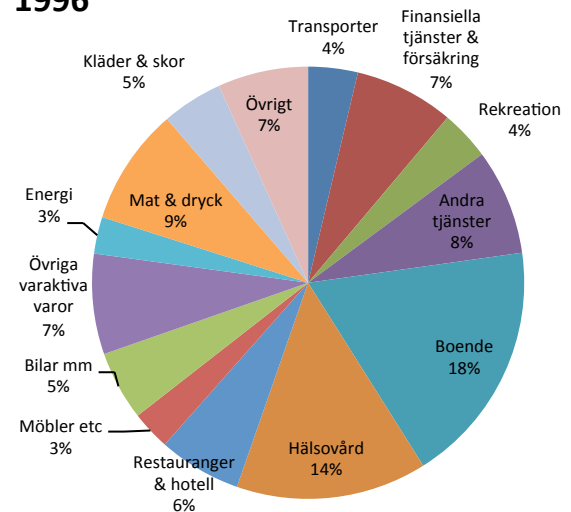
1980

1996

1996

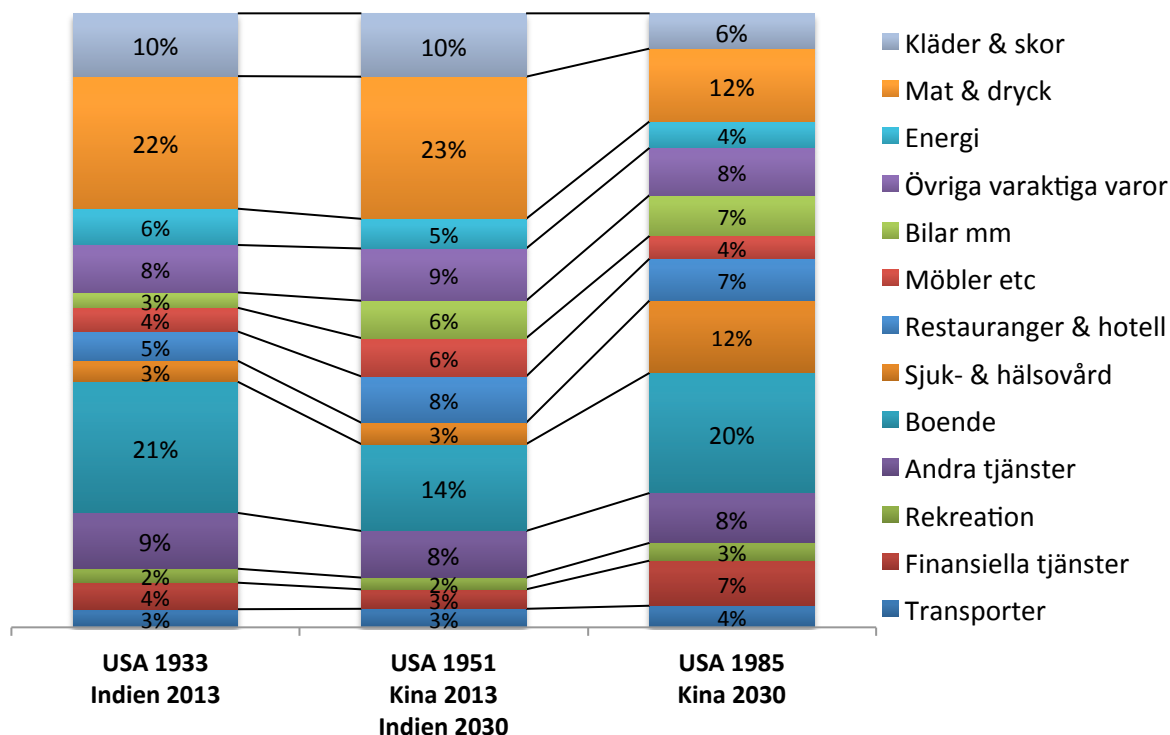
Framtidens konsumtion

Låt oss slutligen spekulera över hur konsumtionsmönstren kommer att förändras i Indien och Kina fram till 2030, om våra medelinkomstperspektiv realiserar. Vi tar återigen utgångspunkt i USA vid motsvarande positioner i välståndsligan. Notera att Indiens medelinkomst är ungefär i paritet med USA:s år 1933. Nu var just 1933 väldigt speciellt eftersom USA då befann sig mitt i djupaste depression vilket gör jämförelser något vanskliga. Exempelvis var konsumtionen av kapitalvaror av förklarliga skäl mycket svag under dessa år eftersom inte bara inkomsterna utan även framtidstron fallit som en sten. Med tanke på att såväl medelinkomsten som framtidstron tog rejäla skutt under efterkrigstiden är det därför inte förvånande att konsumtionen av till exempel bilar, möbler, etc. faktiskt ökade sina andelar av korgen mellan 1933 och början av 1950-talet. Under den resan, när man rustade upp sin kapitalvarupark, satsade således inte medelamerikanen sina dollar i första hand på tjänster även om man kostade på sig att gå på krogen lite oftare när tiderna blev bättre. En kraftig ökning av kapitalvarornas andel av korgen är sannolikt även vad vi borde förvänta oss av den indiska ekonomin de närmaste åren.

I Kina kan vi förvänta oss en helt annan utveckling. I takt med att medelkinesens inkomst närmar sig medelamerikanens i mitten av 1980-talet kommer troligen basvaror som mat, kläder, etc., att kraftigt minska sina andelar av korgen, samtidigt som kineserna lägger alltfler av sina Yuan på tjänster som rekreation, finansiella tjänster och inte minst sjukvård. Samtidigt ska man inte glömma att även om de kinesiska kapitalvaruandelarna förblir konstanta och kanske t.o.m. minskar i vissa segment, innebär Kinas snabbt växande ekonomi – tillsammans med Indiens m fl – en enorm ökning av efterfrågan på bilar, möbler, hushållsprodukter, etc.

Förändrade konsumtionsmönster i världens giganter

Procent av total konsumtion

Vilka företag och branscher gynnas av utvecklingen?

Trots en låge trendtillväxt kommer världsekonomin alltså att vara väldigt mycket större 2030 jämfört med idag. Det innebär goda möjligheter för framgångsrika företag att expandera inom snart sagt alla områden. Samtidigt finns det tydliga skillnader mellan branschernas tillväxt.

I våra scenarier finns det några tydliga framgångsstrategier för företag framöver:

1) Stigande köpkraft innebär att det inte är basvaror som livsmedel och kläder som kommer att vara de mest växande sektorerna. Tvärtom kan man räkna med att den snabbt växande medelklassen kommer att lägga en allt mindre andel av sina inkomster på livets nödtorft. Men andelen är konstant i Indiens framtid medan den sjunker i Kinas, vilket indikerar att det också finns en rörelse av preferenser inom kategorin. I båda fallen ter sig de största möjligheterna till framgång finnas inom "oxfilé-segmentet".

2) Hungern efter kapitalvaror kommer att öka ungefär i takt med stigande inkomster, och snabbare än inkomstökningen vad gäller fordon. I båda fallen handlar det om prioriterade investeringar som radikalt höjer den egna produktiviteten och bekvämligheten. Det innebär växande marknader för bilar och hushållsmaskiner under lång tid framöver.

3) Lyckas man etablera sig inom tjänstebranscher i tillväxtländerna är lyckan gjord. Efterfrågan på finansiella tjänster och försäkringar ökar dramatiskt i takt med att en växande medelklass i tillväxtländerna får en snabbt ökande förmögenhet att förvalta. Även andra tjänster som är kopplade till en rik fritid, som restaurang och hotell, framstår som givna gaseller. Men det finns en skillnad mellan Indien- och Kina-scenariot: Den största ökningen kommer vid den relativt högre inkomstnivån och inom hälso- och sjukvården. Det är den enskilt största branschtillväxten vi har att vänta oss, inte minst då den sammanfaller med befolkningstillväxt och en åldrande befolkning.

Rörelsen mot tjänster är inte bara en fråga om skiftande preferenser utan även om utvecklade affärsmodeller. Det är troligt att vi kommer att få uppleva "tjänstefiering" av många varumarknader, inte minst på grund av hållbarhetsutmaningarna som tillväxten för med sig.

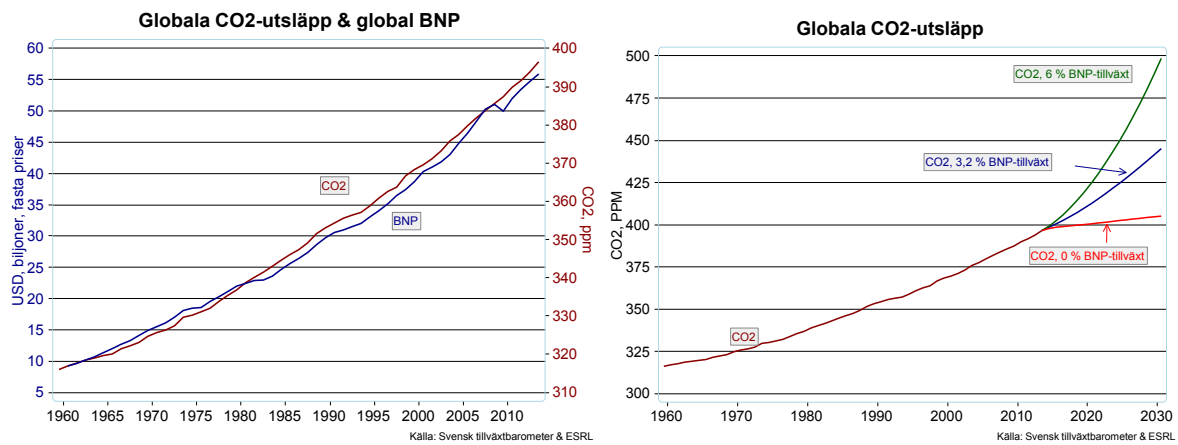
Tillväxtens utmaningar

Att världen blir så mycket rikare framöver är goda nyheter eftersom det kommer att innebära generellt högre levnadsstandard och en fortsatt snabb minskning av fattigdomen i världen. Samtidigt måste man ställa sig frågan om de scenarier vi skissar på i denna rapport är hållbara ur ett bredare ekologiskt perspektiv. Låt oss göra en enkel illustration:

Bilden nedan till vänster visar hur nära kopplingen varit historiskt mellan global BNP och CO₂-utsläppen de senaste 55 åren medan den högra bilden visar resultaten av våra empiriska skattningar. Om det historiska sambandet mellan global BNP, befolkning och CO₂-utsläpp består får vi räkna med fortsatt ökande utsläpp. Skulle global BNP växa med 6 procent per år antyder modellen att CO₂-utsläppen ökar med hela 115 procent och med 26 procent till 2030. Utgår vi från huvudscenariot pekar modellen mot att CO₂-utsläppen fram till 2030 kan förväntas öka med drygt 10 procent och med 33-40 procent till 2050.

Även i ett scenario där global BNP upphör att växa pekar modellen mot en fortsatt ökning av CO₂-utsläppen.

Visserligen är detta en förenklad analys. Det är rimligt att utgå ifrån att teknologiska framsteg driver in en kil mellan CO₂ och BNP, men poängen är ändå kristallklar: Det är mycket svårt att tänka sig en ökning av global BNP med 70 procent till 2030 utan en betydande ökning av växthusgasutsläppen. Detta är bara ett exempel på de hållbarhetsutmaningar som följer av tillväxten. Förbrukning av många andra naturresurser kommer också att öka. Hållbarhetsargument talar därför för ett effektivare utnyttjande av stocken av kapitalvaror medan inkomstutvecklingen talar för ökad efterfrågan. Sammantaget utgör dessa faktorer en grogrund för affärsmodeller där flera konsumenter delar på kapitalvarorna genom abonnemang och hyra, till exempel bilpooler. I sin tur skulle det innebära att produktionen av kapitalvaror växer långsammare än konsumtionen. De företag och branscher som kan erbjuda den framtiden är inte bara vinnare utan bidrar också till att lösa vår tids kanske största utmaning.

Om Svensk Tillväxtbarometer

Svensk Tillväxtbarometer har funnits sedan 1997 och är en plattform för företag där förutsättningarna för tillväxt globalt och i Sverige analyseras. Kärnan är en metodik där ekonomiska indikatorer synas och valideras i dialog mellan företagsledare.

Deltagare i Svensk Tillväxtbarometers möten är företrädare för företag som ger sin företags- och branschspecifika bild av marknadsutvecklingen samt problematiserar kring drivkrafter och motkrafter för den egna affärsutvecklingen.

Fakulteten i Svensk Tillväxtbarometer har uppgiften att fånga upp dessa drivkrafter, bereda dem och analysera förutsättningarna för tillväxt och värdeskapande på kort- och medellång sikt.

Fakulteten består av:

Arne Bennborn, fd ABB

Lena Hagman, Chefsekonom Almega

Jan Häggström, Chefsekonom Svenska Handelsbanken

Mats Kinnwall, Analysansvarig Svensk Tillväxtbarometer

Göran Liljegren, Ordförande Blue Institute

Anders Rune, Chefsekonom Teknikföretagen

Benjamin Ståhl, Program Director Blue Institute

Fakultetens medlemmar berikar diskussionen med sina perspektiv, men är oberoende i förhållande till analysverksamheten i Svensk Tillväxtbarometer. Därmed kan fakultetens medlemmar inte hållas ansvariga för innehållet i denna Temarapport eller i andra prognoser och rapporter som Svensk Tillväxtbarometer utför.

Svensk Tillväxtbarometer är ett projekt som drivs av stiftelsen Blue Institute med finansiering från VINNOVA. Mer information samt publikationer finns på tillvaxtbarometern.se och blueint.com.

Trots att mycket tyder på lägre tillväxt framöver kommer världsekonomin om 15 år att vara enormt mycket större än idag. Dessutom kommer människorna att vara mycket rikare, inte minst i många av dagens relativt fattigare länder: världsmedborgaren blir medelklass.

I den här temastudien analyseras hur konsumtionsmönstren kommer att utvecklas i takt med Kinas och Indiens tillväxt. Vilka varor och tjänster kommer att efterfrågas mer, och vilka mindre?

Svensk Tillväxtbarometer genomför återkommande temastudier som belyser viktiga frågor för svenska företags globala tillväxtförutsättningar. Verksamheten drivs av stiftelsen Blue Institute, oberoende tankesmedja och forskningsinstitut.